

Gozdarstvo in njegova sonaravna pot ravnanja z gozdom

Prof. dr. dr. h. c. Dušan MLINŠEK

Gozdarstvo je na svoji razvojni poti iskalo svojo pot in se dolgo dobo podrejalo splošnim gospodarskim trendom, ki vodijo na vprašljiva pota človeškega razvoja na zemeljski obli. Nenehna uničevanja narave – kot kategorični imperativ v zgodovini človeške družbe, so imela katastrofalne posledice zaradi ne-dojemanja in ne-spoštovanja narave in njenih zakonitosti. Bolezni, vojne, revolucije, uničevano naravno okolje in iskanje izhoda v rojevanju verstev, in drugega, je privedlo do ekološke osveščenosti gozdarstva v posameznih deželah, kamor spadajo npr.: med pionirje Švica pa tudi nekdanja Jugoslavija s svojimi republikami, kamor sodi tudi Slovenija.

V Sloveniji na posameznih področjih naletimo na pionirje osveščenosti kaj gozd v naravi pomeni. Sem spadajo posamezniki – veleposestniki na Notranjskem, Kočevskem na Pohorju in še kje.

Z rojevanjem nove Jugoslavije po letu 1950, pa je v gozdarstvu prišlo do temeljitega zasuka, ki je omogočil, da se je gozd dojelo kot vrhunsko stvarstvo narave in kot temeljni pripomoček za razvoj prave kulture človeškega bitja. Močno prizadet gozd in posamezni večji posestniki so pripomogli, da je gozdarska stroka zaorala povsem nova pota – gozd kot svetišče narave in gozdarstvo kot ena od redkih strok, morda celo edina, ki je dojela polifunkcionalnost gozda in s tem začrtala povsem nove poti človekovega vedenja v in z naravo.

Sonaravno gozdarstvo je polifunkcionalna dejavnost, kjer se gozd spoštuje kot vrhunsko stvarstvo narave, ki ga je potrebno dojemati in spoštovati, in tovrstne izkušnje prenašati na vsa ostala področja človekovih aktivnosti. Tega seveda moderna, domišljava družba noče razumeti in še naprej pelje vprašljivo pot prepadu nasproti.

Gozdarstvo se je odločilo, da bi pri tem pripomoglo s poukom iz gozda. In sicer v vpeljavo gozdne pedagogike. Gozdna pedagogika, ki zajema temeljno naravnost življenja, ki jo mora človeška družba še kako upoštevati, če hočemo izplavati iz nenehnih civilizacijskih povodnj specialnih znanosti in tehnologij. Celostno dojetje narave v gozdu je tu enkraten pripomoček.

Zato smo se v slovenskem gozdarstvu odločili za prakticanje gozdne pedagogike, oziroma osveščanje naše javnosti s prikazovanjem polifunkcionalnega

gozda, torej edinega uspešnega delovanja za zdravo preživetje in stik z naravo.

Gozd ni nobeno skladišče lesa. Gozd je edinstvena tvorba narave, ki je uspešno preživela najrazličnejše krize v zgodovini zemeljske oble. Največja prizadetost pa je bila, in je še, človekovo barbarsko početje z gozdom na vsej zgodovinski poti njegovega razvoja.

Ravno zaradi tega postaja gozd z gozdno pedagogiko eden od temeljnih zasukov pri preobrazbi človeka in pri treznem ujemanju človeka z naravo zemljine oble. Izredno zahtevna naloga, ki se je lotevamo, ki pa je skrajni predpogoj, da osvestimo človeško bitje, da ne bi potonilo.

Povojni naporji reševanja naših pred vojno (in prvih letih po vojni) uničenih gozdov, so zelo uspešni. Vsa Evropa prihaja občudovat naše delo, vračanje k zdravemu gozdu v Sloveniji, seveda le, če ne bomo še naprej zastrupljevali z industrializacijo našega ozračja in okolja nasploh.

Z načrtno, domala potrojitevijo lesnih zalog naših gozdov po vojni, smo močno blokirali CO₂ kot nevarnega povzročitelja hudih padavin in neurij. Če to ne bi bilo storjeno, bi verjetno deževja s poplavami v Sloveniji imela še podvojeno posledico.

Torej nadaljujmo. Gozd postaja vedno pomembnejši. Za vse to je potrebna temeljita prevzgoja javnosti s sonaravnim gozdarstvom, kot edino pravo kulturo. Odkrivanje gozdnih globlin in prenašanje modrosti na druga področja. Razvijanje interdisciplinarnosti pa pomeni novo pedagogiko in s tem uspešno pripravljenost za razvoj »nizko entropijske kulture« kot edinega izhoda.

Torej učimo se v gozdu. Posnemajmo ga – kot edino pravo kulturo – torej novo Univerzo in beg od »Univerze katastrof«. 50 let sonaravnega gozdarstva v Sloveniji z mnogimi izkušnjami je enkratni kažipot za svetovni zasuk v vedenju človeškega bitja za jutri.

Zavedati se moramo, kaj nam dosežena pot v slovenskem gozdarstvu pomeni:

- Za življenje z gozdom.
- Za prenos znanja tudi drugam.
- Kot eno od vrhunskih stvaritev narave in uporaba le-tega za kreiranje novega življenja na nevarno prenaseljeni zemeljski obli.

- Za učenje v naravi, v njenem sonaravnem gozdu, da bi lahko vračali: zdravo zemljo, les kot edinstveno materijo, gozd kot polifunkcionalni tvorec zdravih življenjskih pogojev.
- Za temeljito prevzgojo javnosti: etologija; kognitivnost; ne le znanje – temveč modrost.
- Prava kultura na oltar: močno spremenjen odnos do okolja, in še močno načrtno zmanjševanje porabe energije.
- In še: če nekemu pomagam – mi on pomaga.
- In za zaključek: Gozd in njegova pred-pravica bivanja na zemeljski obli in s tem vprašanje: čigava sta narava in njen gozd? Ne moreta biti naša last. Gozd in njegova pred-pravica bivanja je konfliktna z sedanjo lastnino gozda.

Zavedati se moramo, da pomeni zdravo (naravno) rastišče zdravi ljudje in obratno, bolno rastišče: vprašljivo obdelana tla – bolni ljudje. Čim naravnejše je rastišče, tem naravnejše je življenje. Torej je pragozd vrhunska tvorba narave in namesto, da bi se iz njega učil, ga je človek uničeval. In prišlo je do temeljitega zasuka: PRAGOZD: ZNANOST ZA PRIHODNOST.

Pomen gozda za vzgojo otrok

Kaj vse se lahko iz njega naučimo:

- Narava je življenje.
- Iznašla je poti iskanja in preskušanja. Gozd je idealni pripomoček za življenje. Kako to izgleda?
- Velika vitalnost (in boj).
- Medsebojna pomoč.
- V gozdu so idealni pogoji za uspešno uresničevanje življenja.
- Debela močna drevesa povedo vse – učiti se od narave, če je zadeva »prizadeta«.
- Bolno rastišče–bolni ljudje (kmetijska obdelava tal in prizadet produk - rastlina); čim bolj naravno je rastišče, tem bolj naravno je življenje.
- Spori, vojne, požrešnost, danes strupi, monokulture, človek – mrčes, itd. in potrata energije.
- Rešitev:
  - Več modrosti, ne preveč znanja.
  - Optimiranje; ne maksimiranje, ki vodi h kaosu.

Slovensko gozdarstvo in gozdna pedagogika

Klaus Michael Meyer – Abich je v svoji knjigi: Znanost za prihodnost (holistično razmišljanje v

ekološkem in družbenem razmišljanju in družbeni odgovornosti), v uvodu opozoril na nujno po celostnem razmišljanju znanosti pa tudi sicer. Kajti nova pota že obstajajo v obstoječi znanosti. Pa tudi holistično razmišljanje je tako staro kot sedanje prevladujoče mehanistično, ki je do sedaj dominiralo. Rešitev pa tiči v celostnem razmišljanju. Življenjsko udobje je namreč vedno bolj odvisno od pravih poti znanosti – razvoja in uporabe celostne znanosti, ki pripelje do resnične prave kulture življenja – gledano na odgovornost v celostnosti sveta. Potrebno je torej s celostno znanostjo in tehniko reševati probleme, katerih ob celostnem razmišljanju in naravnosti sploh ne bi bilo. Torej je potrebno zdaj izobraževanje in razvijanje usmeriti k celostnemu razmišljanju. Torej – k ekologiji kot celostni znanosti v odnosih organizma do okolja (anorganskega in organskega). Torej samo-organiziranost naravnih sistemov ekološkega formata. Pri tem se mora dojemati tudi človeka kot socialno in naravno bitje hkrati. Le v nakazanih mejah se lahko uspešno in trajnostno razvija tudi človekova aktivnost, in tem dejstvom se mora podrediti tudi njegova aktivnost. Torej svoboda pomeni odgovornost, ne pa avtonomijo početi vse kar bi hoteli. In če je temu tako, potem dojemimo, da nosi človeštvo, kot sestavni del narave, odgovornost pred naravo celostno, kar naj bi počenjal tudi znanstvenik.

Vedenje človeškega bitja na njegovi razvojni poti

To kar imamo danes je potratna družba, ki je razvila potratnost z uničevanjem okolja – in še posebej gozdov. Nad 6 milijard nas je, kot težek tujek na zemeljski obli – s pohlepnim uničevanjem. Temeljna skrb pa naj bi bila varčevanje – pogledjmo gorskega prebivalca in njegovo vedenje – posnemajmo ga!

Zveza društev za varstvo okolja in podobne ustanove se tega v polni meri zavedajo. Pogledjmo njihova izhodišča: konec ropanju narave, pomagajmo pri tem naravi in njenim odločitvam, vsaka kraja v naravi je prepovedana: npr.: koncesionarstvo.

Svetovni podobi novega gozdarstva (polifunkcionalnost, vzgojnost), je lahko za vzgled Slovenija. Kaže se v 50. letni revitalizacije gozda v Sloveniji (vse od leta 1950), kar se ni zgodilo še nikdar.

Torej: Razviti moramo dolgoročno dinamiko in odkriti naravnin največji patent »počasnost«; kot prvo skrb in princip št. 1 za uspešno popravilo. Primer: Revitalizacija Mislinjskega gozda na Pohorju od smrekovih monokulturnih spačkov - na pot zdra-

Gozdarstvo v času in prostoru

vega gozda. Podobnih primerov revitalizacije gozda v zadnji polovici 20. stoletja je v Sloveniji mnogo. Tako, da to občuduje vsa Evropa.

Gozdarstvo stoji v znaku »klimatske spremembe«, oziroma motenj globalnega značaja, pred velikimi nalogami in zahtevami. Pot je nazaj k revitalizaciji gozda, kot temeljnemu pripomočku za normalizacijo klime (redukcija prevelike količine CO₂ v ozračju, kot glavnemu povzročitelju klimatskih motenj, neurij, itd.). Podobna je zadeva s kulturo. Ali vemo zakaj je toliko cerkva v Sloveniji? K temu so pripomogle nenehne težke krize, uničeno naravno okolje z vsemi posledicami. Slovenija je hudourniška dežela, kar vse zahteva nazaj močne gozdove. V ta sklop spada tudi »šop«, okrogla oblika kot mehanska in energetska stabilnost, energijska varčnost, kot vrhunska iznajdba narave.

Slovenija je dežela močnega in kvalitetnega drevja. Zavedajmo se tega. To je tudi naša bodočnost. Imamo odlično polifunkcionalno kakovostno zgradbo gozda, ki nam daje kakovostne produkte (okoljska stabilnost, les, polifunkcionalnost, lepota, odlične fizikalne lastnosti,...). Zdrav polifunkcionalen gozd je simbol zdravega življenja. Gozd je najboljši učitelj, ki pa tudi razkriva človekovo roparsko naravo, in še več: nepopoljšljivega roparskega kulturnega človeka - pokvarjenca, je narava določila, da ga uniči in da izgine tudi sam.

Odkrito celostno dojetje in sonaravno ravnanje z gozdom, je resnična prava kultura. Sonaravni gozd (gozdarski patent) je temelj za vse dejavnosti. Sonaravno gozdarstvo kot zanimiv in bistven evropski trend je močno razvit v Sloveniji.

Toda pozor:

- Ponovno napadi na gozd.
- Ponovno ropanje kmetijstva kot že vso zgodovino, čemur se pridružujejo tudi druge stroke.
- Gozdarstvo ponovno na udaru.

Toda ne odnehajmo. Pri tem gre omeniti privatizacijo »en bloc«, ki je nesprijemljiva!

Dokumentov za to ne manjka širom Oble: uničena zemlja, uničen gozd, uničena narava iz preteklih tisočletij.

Zato sedaj STOP:

država in njena družba sta odgovorni in obvezani revitalizirati, ker je državljan po navadi »pohlepnejši«. Dokument temu so tudi puščave (uničena vegetacija) in revščina, ki je iskala v božanstvih ekonomske rešitve. Že tedaj prerazmnoženo prebivalstvo je preobremenjevalo okolje. Čudno, da zgodovina danes tega ne vidi.

Slovensko gozdarstvo je preteklih 50 let delalo za jutri – za bodočnost – ko bo les ponovno odkrit. »Gozdna pedagogika« vse to jasno razlaga na podlagi zgodovine slovenskega gozdarstva; kratko, privlačno, z enkratnimi dosežki in dejstvi v naravi. In če nas vse to ne bo streznilo, se lahko človek odpiše.

Zavedajmo se: privatizacija naravnih dobrin, kot sta gozd, voda, etc. »en bloc« je nesprijemljiva. Uničena narava iz preteklosti; sto in tisočletja, nas opozarja. Zato torej sedaj »stop« tovrstnim početjem. Družba je odgovorna prevzeti revitalizacijo narave v lastne roke. Zakaj? Zato, ker je človek po naravi pohlepnejši!

Dokument za to pot je 50 let ravnanja z slovenskim gozdom, ki smo ga v pol stoletja uspeli v mnogočem revitalizirati.

Torej gozdarstvo Slovenije je nastalo z moralo v preteklem pol-stoletju. Gre za enkratni vzorec zdrave; naravi prijazne ekonomije z ekološkim knjigovodstvom, z uspehi na terenu – v ponovno ozelenjajoči se naravi. Je svetel, sevajoč dokaz morale na višini. Za vse to je bil potreben nov človek, šolan, svest dojetmanju predhodne krize s slovenskim gozdom.

Mnogo je s tem storjenega, toda glavnina še čaka:

Popolna osveščenost javnosti.

Nadaljnje izpopolnjevanje gozda.

Gozd postaviti na oltar vse javnosti.

Pri CO₂ krizi in novih spoznanjih kam plovemo, je Slovenija s pol-stoletno revitalizacijo gozda in povečevanjem njenih nalog, kot vzor. Naši gozdovi s povečevanjem lesnih zalog v gozdu odločno prispevajo k zmanjševanju CO₂ v ozračju in še posebej k uravnoteženosti vodnega režima.